

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/103246,Stanislaw-Klimecki-1883-1942-Prezydent-do-konca.html>

Stanisław Klimecki (pierwszy z prawej) podczas wizyty prezydenta Ignacego Mościckiego na Wawelu. Fot. Muzeum Krakowa

ARTYKUŁ

Stanisław Klimecki (1883-1942). Prezydent do końca

OKRES HISTORYCZNY

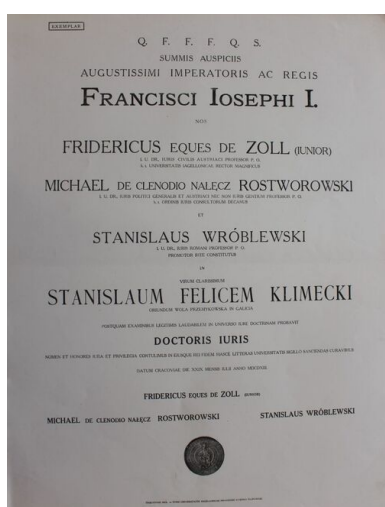
(1863-1918) Ku Niepodległej (1918-1922) Odrodzenie Niepodległej (1922-1939) II Rzeczpospolita (1939-1945)
II wojna światowa

Autor: KRZYSZTOF PIĘCIAK 11.09.2023

Adwokat i działacz legionowy, przez większość życia związany był z Krakowem. Wkrótce po wybuchu II wojny światowej objął urząd prezydenta miasta. Wśród przedstawicieli władz został zapamiętany jako ten, który pozostał z

mieszkańcami miasta w najtrudniejszych chwilach. Zapłacił jednak za to najwyższą cenę.

Stanisław Klimecki urodził się 20 listopada 1883 r. w Woli Przemyskiej w pow. brzeskim. Odebrał solidne wykształcenie; uczył się w gimnazjach w Złoczowie, Wadowicach (skąd wyrzucono go za działalność niepodległościową), Bochni i Krakowie. Po maturze rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie w Wiedniu. Wkrótce przeniósł się na Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie w 1908 r. uzyskał absolutorium. Kontynuował naukę i w 1913 r. otrzymał tytuł doktora praw.

**Dyplom nadania stopnia doktora
praw. Fot. Archiwum UJ**

Stanisław Klimecki jako komendant oddziału huculskiego Legionów Polskich. Rys. Wincenty Wodzinowski, 1915 r. Zbiory Muzeum Narodowego w Krakowie

Kartes Samu, Führ., Ungarn, Csanád, Makó, kriegsgef., Rußland. (In der Evidenz nicht auffindbar.)
Kaseroller Alfons, T.J.R. Nr. 2. 1. Komp., verw.
Kisielnicki Tępor Georg, Esk.Kmdt., poln. Leg.R. 2. Esk., 1880, tot (24./3. – 31./5. 1915).
Klimecki Dr. Stanislaus, Zugskmdt., poln. Leg.R. Nr. 2. III. Bata., kriegsgef.
Klitzl Franz, Führ. i. d. Res., IR. Nr. 12, 9. Komp., Niederösterreich, Wien, 1855, verw.
Korčák Rostislav, Kdt., k. k. L.I.R. Nr. 8, 1. Komp., verw.
Korzeniowski Romuald, Zugskmdt., poln. Leg.R. Nr. 2. III. Bata., 1891, verw.
Kraft Gustav, KdtAsp., IR. Nr. 59, 16. Komp., Böhmen, Eger, Wildstein, verw.
Krotsch Alois, Kdt., k. k. L.I.R. Nr. 8, 1. Komp., verw.
Kudrna Zdenko, Oblt., k. k. L.I.R. Nr. 8, 4. Komp., Böhmen, Königgrätz, 1884, tot (20./7. 1915).
Kuha Ludwig, Führ., T.J.R. Nr. 2. 1. Komp., verw.
Kuthan Josef, Oblt., k. k. L.I.R. Nr. 8, 4. Komp., Böhmen, Prag, 1881, tot (22./7. 1915).
Kutschera Johann, Kdt., k. k. L.I.R. Nr. 8, 2. Komp., Böhmen, Smichow, 1880, verw.

Fragment austro-węgierskiej listy strat, informującej o wpadnięciu w niewolę dr. Stanisława Klimeckiego, oficera 3. batalionu 2. ppłeg. Zbiory Czeskiej Biblioteki Narodowej

Prawnik i legionista

W czasach studenckich był m.in. prezesem Związku Akademickiego w Krakowie oraz działaczem Towarzystwa Biblioteki Prawników. Jednocześnie należał do Związku Walki Czynnej i Związku Strzeleckiego. Z rozkazu Józefa Piłsudskiego współpracował z Tymczasową Komisją Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych.

Po wybuchu I wojny światowej Klimecki zgłosił się do oddziałów strzeleckich. Przydzielono go

do 2. pułku piechoty Legionów Polskich, z którym trafił na front.

Działał w Narodowym Związku Robotniczym, a w 1910 r. brał udział w przygotowaniu zamachu na Stanisława Rybaka, uznanego przez działaczy NZR za agenta carskiej ochrony. Był także radnym miasta Podgórze, dzięki czemu mógł wspierać rozwój organizacji niepodległościowych.

Po wybuchu I wojny światowej Klimecki zgłosił się do oddziałów strzeleckich. Przydzielono go do 2. pułku piechoty Legionów Polskich, z którym trafił na front w Karpatach Marmaroskich (wówczas Węgry, dziś pogranicze Ukrainy i Rumunii). „Leguni” spotkali się tam z sympatią ze strony miejscowych Hucułów, którzy pomagali w zdobywaniu żywności, służyli jako przewodnicy, informowali o ruchach przeciwnika. Zaczęli też wstępować ochotniczo do polskich oddziałów.

Wkrótce sformowano kompanię huculską Legionów Polskich, której dowództwo objął pod koniec grudnia 1914 r. Stanisław Klimecki, awansowany na chorążego za odwagę w boju pod Mołotkowem. Jego podkomendni przenikali w huculskich strojach za linie frontu i dostarczali legionowemu dowództwu informacji o przeciwniku. Wkrótce kompania trafiła na Bukowinę, gdzie toczyła walki m.in. pod Kirlibabą. 14 marca Klimecki, „za osobistą dzielność i wzorowe prowadzenie powierzonych oddziałów”, został awansowany na podporucznika.

**Uroczystość pożegnania
ustępującego prezydenta
Władysława Beliny-
Prażmowskiego w sali Rady
Miejskiej Krakowa z udziałem
Stanisława Klimeckiego. Fot. NAC**

Stanisław Klimecki prowadzący defiladę koła żołnierzy 2. Pułku Piechoty Legionów, ubranych w tradycyjne huculskie stroje. Fot. Muzeum Krakowa

W połowie maja 1915 r. pod Mamajowcami Klimecki został ranny i dostał się do niewoli. Dwa lata spędził w obozie jenieckim, z którego w lipcu 1917 r. zbiegł i przedostał się do Charkowa, gdzie pod przybranym nazwiskiem Wróblewski pracował jako nauczyciel w gimnazjum i Uniwersytecie Ludowym; działał również w POW. Po rewolucji październikowej przedarł się przez linię frontu pod Tarnopolem i dołączył do Polskiego Korpusu Posiłkowego. Gdy na wieść o podpisaniu traktatu brzeskiego polskie oddziały wypowiedziały posłuszeństwo austriackiemu dowództwu, Klimecki wziął udział w próbie przebicia się pod Rarańczą do polskich formacji w Rosji. Zatrzymany przez Austriaków, został osadzony w obozie internowania w Witkowicach koło Krakowa, a następnie wcielony do armii austro-węgierskiej.

Po zakończeniu walk z Ukraińcami w 1919 r. odszedł (ze względu na wiek) z wojska i powrócił do Krakowa.

31 października 1918 r. Kraków został oswobodzony spod władzy zaborczej. Klimecki przebywał wówczas w mieście i miał uczestniczyć w rozbrajaniu garnizonu austriackiego. Od razu zgłosił się do służby w odradzającym się Wojsku Polskim. Awansowany na porucznika wyruszył na front ukraiński, gdzie wkrótce objął dowodzenie kompanią 4. pułku piechoty Legionów.

Po zakończeniu walk z Ukraińcami w 1919 r. odszedł (ze względu na wiek) z wojska i powrócił do Krakowa. Już w tym samym roku został radnym, otworzył kancelarię adwokacką w Podgórzu. Od 1921 r. działał w Narodowej Partii Robotniczej, był przewodniczącym zarządu wojewódzkiego i kandydował z jej ramienia do Sejmu. Do 1926 r. należał do Trybunału Stanu. Po zamachu majowym od 1928 r. działał w BBWR. Jednocześnie pozostawał aktywnym działaczem samorządowym, przez wiele lat wchodził w skład władz Krakowa. 9 lipca 1931 r. został wiceprezydentem miasta. Pełnił tę funkcję do 1939 r. Stale angażował się społecznie, m.in. w okresie kryzysu gospodarczego kierował akcją pomocy dla potrzebujących.

Przedstawiciele władz Krakowa podczas pogrzebu Józefa Piłsudskiego, 18 V 1935 r. Pierwszy z prawej Stanisław Klimecki. Fot. NAC

Prezydent czasów wojny

W chwili wybuchu II wojny światowej Klimecki pozostawał na stanowisku wiceprezydenta miasta. Po wyjeździe prezydenta, dr. Bolesława Czuchajowskiego, właściwie objął władzę w mieście. Choć Klimecki rządził przez krótki czas „okazał nie tylko w czasie przelomowym, ale również i później wielki hart ducha i duży zasób odwagi cywilnej”. Rozpoczął od wydania odezwy do mieszkańców miasta:

„W chwili tak doniosłej dla Narodu i Państwa, pierwszym przykazaniem jest zachowanie równowagi i męskiego spokoju. Zimna krew, opanowanie i wytrzymałość fizyczna i duchowa są nieodzownym warunkiem utrzymania bezpieczeństwa i porządku wśród szerokich sfer ludności cywilnej. [...] Praca i życie winny toczyć się nadal codziennym trybem! Zarząd Miejski w Krakowie będzie pracować normalnie we wszystkich swych oddziałach, urzędach i przedsiębiorstwach, zapewniając wszystkim obywatelom należytą

opiekę”.

W myśl tych słów Klimecki zadbał, by pomimo spowodowanych mobilizacją i ucieczką ludności cywilnej braków kadrowych, przedsiębiorstwa miejskie (elektrownia, wodociągi, gazownia, koleje) kontynuowały pracę. 4 września w mieście powstał Obywatelski Komitet Pomocy, niosący wsparcie inwalidom, emerytom i rencistom. W jego skład wszedł również wiceprezydent. Następnego dnia na kadłubowym posiedzeniu Rady Miejskiej formalnie uchwalono, że wobec ucieczki prezydenta jego urząd obejmie Stanisław Klimecki.

6 września do Krakowa – miasto nie było bronione – zaczęli wkraczać żołnierze niemieccy. Klimecki, który od rana objeżdżał miasto, napotkał przy moście im. Józefa Piłsudskiego przybyły od strony Podgórza patrol. Relacjonował później:

„Dostrzegłem, że u wjazdu na most stoi patrol żołnierzy niemieckich [...] Wyskakuję czym prędzej, krzyczę i daję znaki ręką, ażeby strzały wstrzymać. Podoficer natychmiast wstrzymał, podchodzę do niego i oświadczam: *Ich bin Bürgermeister von Krakau!* [niem. Jestem burmistrzem Krakowa] [...] Podoficer salutuje, potem bierze mnie za rękę, jakby w charakterze zakładnika i już każde dać znać o wszystkim tamtym posterunkom. Tymczasem nadjeżdża oficer, któremu wyjaśniam sytuację; oficer wita się ze mną – zapraszam go do mego samochodu, przyjeżdżamy obaj do Ratusza”.

Na spotkaniu Klimeckiego i członków Komitetu z przedstawicielem armii, na niemieckie żądanie wyznaczono 25 zakładników (w tym prezydenta), którzy mieli zagwarantować Niemcom bezpieczny przemarsz. Prezydent wraz z pozostałym w mieście personelem urzędował nadal, dbając o porządek i ochronę interesów ludności miasta przed Niemcami. Wzywał mieszkańców do kontynuowania codziennej pracy i płacenia opłat miejskich, by w ten sposób zapewnić normalne funkcjonowanie urzędów i instytucji. O potrzebujących, w szczególności wojennych uchodźców, troszczył się OKP, organizując dach nad głową i jadłodajnie.

Stanisław Klimecki (pierwszy z

lewej od strony mównicy)
podczas uroczystości Polskiego
Czerwonego Krzyża, 1939 r.
Zbiory Muzeum Krakowa

Trzykrotnie aresztowany

Stanisław Klimecki został aresztowany po raz pierwszy 20 września. Obarczono go odpowiedzialnością za śmierć dwóch żołnierzy niemieckich na Plantach i osadzono w więzieniu Montelupich, z którego został zwolniony po dziesięciu dniach. Jego zatrzymanie w praktyce oznaczało likwidację polskiego zarządu miasta, który kilka dni później przeszedł w ręce niemieckie.

Aresztowany 6 listopada 1939 r. w związku z akcją przeciw profesorom uniwersyteckim. Kolejne miesiące spędził wspólnie z akademikami, wywieziony do więzienia we Wrocławiu.

Ponownie został aresztowany 6 listopada 1939 r. w związku z akcją przeciw profesorom uniwersyteckim (*Sonderaktion Krakau*). Kolejne miesiące spędził wspólnie z akademikami, wywieziony do więzienia we Wrocławiu (dzielił tam pryczę z rektorem Akademii Górniczej prof. Władysławem Taklińskim), a następnie do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen. Powrócił do Krakowa 6 lutego 1940 r. i kontynuował pracę w kancelarii adwokackiej.

Po raz trzeci, ostatni, został aresztowany nocą z 28 na 29 listopada 1942 r. w swym mieszkaniu przy ul. św. Anny. Rozstrzelano go 11 grudnia 1942 r., podczas egzekucji 40 więźniów w Puszczy Niepołomickiej, w miejscu zwanym Kozie Górki. Został tam pochowany w zbiorowej mogile. Dziś imię Stanisława Klimeckiego – prezydenta Krakowa, który pozostał z mieszkańcami miasta w najtrudniejszych chwilach – nosi ulica łącząca Podgórze z mostem na Wiśle i Śródmieściem.

**Stanisław Klimecki. Fot. Muzeum
Krakowa**

Tekst pochodzi z serii *Małopolscy Bohaterowie Września 1939*

COFNIJ SIĘ